

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์จะอยู่คนเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเลยไม่ได้ จริยธรรมเป็นสิ่งที่คอยควบคุมให้ปฏิสัมพันธ์นั้นเป็นไปอย่างเหมาะสม สันติสุขและสร้างสรรค์ จริยธรรมชี้ให้มนุษย์มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัวหรือเอาโรคเอาเปรียบผู้อื่น ถ้าปราศจากจริยธรรมแล้วมนุษย์คงไม่แตกต่างไปจากสัตว์ (สารโฆ บัวศรี 2526 : 4-5)

จริยธรรมแบ่งได้เป็นสองส่วน (พระราชวรานู 2523 : 11) ส่วนแรกเป็นส่วนที่อยู่ภายในซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และการใช้เหตุผล และอีกส่วนหนึ่งเป็นพฤติกรรมหรือการแสดงออกทั้งปวงที่สามารถสังเกตได้ เช่น ความมีระเบียบวินัย เป็นต้น จริยธรรมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม (โกวิท ประวาลพุกษ์ 2523 : 86) เมื่อค่านิยมในสังคมเปลี่ยนจริยธรรมก็จะได้รับการพิจารณาและปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกัน

จริยธรรมมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ตลอดจนการประกอบอาชีพ เพราะเมื่อสมาชิกในสังคมดำเนินชีวิตและปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างมีจริยธรรมแล้ว สังคมจะอยู่กันด้วยความสงบสุข การปฏิบัติงานจะมีคุณภาพอันเป็นผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อตนเอง หน่วยงานและประเทศชาติ ปัจจุบันทุกวิชาชีพทางตระหนักถึงความสำคัญนี้ สำหรับวิชาชีพการพยาบาลนั้นสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยได้ประมวลความประพฤติกของพยาบาลวิชาชีพที่พึงมีต่อประชาชน สังคมและประเทศชาติ วิชาชีพผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพอื่นและตนเอง เป็นจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและประกาศให้มวลสมาชิกได้ทราบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเมื่อวันที่ 26

ตุลาคม 2528 โดยมีได้มุ่งกำกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติวิชาชีพเท่านั้น หากแต่มุ่งให้เกิดพฤติกรรมที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อสังคมที่คนอาศัยอยู่ด้วย

ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลเองได้มีความพยายามในการแสวงหาแนวทางเพื่อพัฒนาจริยธรรมให้เกิดขึ้นในบุคลากร โดยศึกษาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ (สุภัทรา เอื้อวงศ์ 2525 อัครอนงค์ ปราโมช 2525 พรทิพย์ บุญทอง 2527) ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าการพัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลมาจากพัฒนาการทางปัญญา (Kohlberg 1971 : 64-65) หรืออีกนัยหนึ่งคือ ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาของบุคคล ซึ่งผลการวิจัยได้สรุปพบว่านักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับสูง ทว่าแปรทางตำแหน่งหน้าที่และระยะเวลาปฏิบัติงานไม่ทำให้เกิดความแตกต่างในระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพ ส่วนวุฒิทางการศึกษานั้น ในงานวิจัยของ อัครอนงค์ ปราโมช (2525) พบว่า พยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาสูง มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าพยาบาลที่มีวุฒิทางการศึกษาค่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมนั้นนอกจากจะศึกษาจริยธรรมส่วนที่อยู่ภายในคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีกระบวนการทางปัญญาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังอาจศึกษาจริยธรรมส่วนที่เป็นพฤติกรรมภายนอกซึ่งมีผลโดยตรงต่อผู้รับบริการโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) (Bandura 1977) ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ของตนและจากสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำทั้งปวงของบุคคล ทฤษฎีนี้สามารถนำมาอธิบายพัฒนาการของจริยธรรมและใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมในบุคคลต่าง ๆ ได้ชัดเจนกว่าทฤษฎีอื่น (พรพรทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ชัยพร วิชชาวุฑู และธีระพร อุวรรณโณ 2527 : 11)

การนำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาใช้ในการเสริมสร้างจริยธรรมในการประกอบอาชีพนั้น แบนดูรา (Bandura 1977 : 22-29) ได้เน้นถึงความสำคัญของตัวแบบซึ่งมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น สำหรับวิชาชีพการพยาบาลนั้น

อาจกล่าวได้ว่าพยาบาลวิชาชีพทุกคนเป็นต้นแบบในการปฏิบัติกรพยาบาลแก่นักศึกษาพยาบาลและแก่พยาบาลด้วยกันเอง ซึ่งถ้าสามารถทราบถึงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลและแนวโน้มที่พยาบาลวิชาชีพจะกระทำถ้ามีโอกาส ตลอดจนศักยภาพพฤติกรรมซึ่งจะนำไปสู่การพยากรณ์พฤติกรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ รวมทั้งนำไปสู่การส่งเสริมป้องกัน และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมและศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลต่อ ผู้รับบริการ วิชาชีพการพยาบาล ผู้ร่วมวิชาชีพการพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น และตนเอง ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพเอง โดยให้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาเป็นแนวทางในการศึกษาและได้เลือกศึกษากับพยาบาลวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร อันเป็นที่รวมของพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่ ซึ่งคาดว่าจะได้ข้อมูลที่เพียงพอและเป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพโดยส่วนรวม

ปัญหาของการวิจัย

ในปัจจุบันพยาบาลวิชาชีพมีพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลต่อ ผู้รับบริการ วิชาชีพการพยาบาล ผู้ร่วมวิชาชีพการพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น และตนเองเป็นอย่างไร แนวโน้มของพฤติกรรมจริยธรรมในอนาคตจะเป็นอย่างไร ตลอดจนศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมของพยาบาลวิชาชีพนี้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมและศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติกรพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อ ผู้รับบริการ วิชาชีพการพยาบาล ผู้ร่วมวิชาชีพการพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น และตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรม-จริยธรรมและศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะในพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐที่มีจำนวนเตียงรับผู้ป่วยตั้งแต่ 500 เตียงขึ้นไปและเป็นโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ข้อตกลงเบื้องต้น

พฤติกรรมจริยธรรม แนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมและศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ โดยการสังเกตและการรายงานของกลุ่มตัวอย่าง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง การกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อ ผู้รับบริการ วิชาชีพการพยาบาล ผู้ร่วมวิชาชีพการพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น และตนเองในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งการกระทำนี้เป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากวิชาชีพและสังคมไทย

พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้รับบริการ หมายถึง การกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อผู้ป่วยและญาติตามขอบข่ายหน้าที่ของพยาบาลประจำการ

พฤติกรรมจริยธรรมต่อวิชาชีพการพยาบาล หมายถึง การกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาล ในฐานะสมาชิกของวิชาชีพและพยาบาลประจำการ

พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้ร่วมวิชาชีพการพยาบาลและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น หมายถึง การกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อผู้ร่วมวิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ตามขอบข่ายหน้าที่ของพยาบาลประจำการ

พฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเอง หมายถึง การกระทำที่ดี ที่ถูก ที่ควร ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อตนเองในฐานะสมาชิกของวิชาชีพและพยาบาลประจำการ

แนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมจริยธรรมที่พยาบาล วิชาชีพจะกระทำถ้ามีโอกาส

ศักยภาพพฤติกรรมจริยธรรม หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติของพฤติกรรม จริยธรรมที่แฝงอยู่ในตัวพยาบาลวิชาชีพซึ่งอาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นการกระทำ ได้ ซึ่งอธิบายได้ด้วยพฤติกรรมจริยธรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรม

การปฏิบัติการพยาบาล หมายถึง การกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันความเจ็บป่วย การฟื้นฟูสุขภาพ และการรักษา- พยาบาลแก่ผู้รับบริการ

พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่สำเร็จการศึกษาวิชาการพยาบาลชั้น พื้นฐานระดับวิชาชีพและทำงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการในหน่วยงานที่ปฏิบัติการ พยาบาลโดยตรงต่อผู้รับบริการในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารและฝ่ายบริการการพยาบาลในการพัฒนา บุคลากรพยาบาล
2. เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการศึกษาและกิจกรรมทางการ เรียน การสอนทางการพยาบาล เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมที่พึงประสงค์ต่อไป
3. เป็นพื้นฐานหรือแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมของพยาบาล วิชาชีพ